



วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาคำนิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทล์ เป็นกระบวนการที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับจัดกิจกรรมในสถานศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น มีความรู้ ความรู้สึก และการกระทำที่สอดคล้องกับคำนิยม การดำเนินการวิจัยเป็นไปตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนากระบวนการสร้างเสริมคำนิยม ดำเนินการตามขั้นตอนย่อย ต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเกี่ยวกับคำนิยมด้านความรับผิดชอบ และแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการ

ขั้นที่ 2 ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร แนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ขั้นที่ 3 กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการสร้างเสริมคำนิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทล์

ขั้นที่ 4 ร่างลำดับขั้นตอนของกระบวนการสร้างเสริมคำนิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทล์

ขั้นที่ 5 จัดทำเอกสารประกอบการใช้กระบวนการสร้างเสริมคำนิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทล์

ขั้นที่ 6 จัดทำโครงการสร้างเสริมคำนิยมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการสร้างเสริมคำนิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทล์

ขั้นที่ 7 ตรวจสอบความเหมาะสมของโครงการสร้างเสริมคำนิยมด้านความรับผิดชอบและปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 2 การทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบแก่นักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์ ดำเนินการตาม
ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนด ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการ
สร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์

ขั้นที่ 3 ศึกษาผลการทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบที่ใช้
กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์ และปรับปรุงให้สมบูรณ์

ตอนที่ 1 การพัฒนากระบวนการสร้างเสริมค่านิยม

ขั้นที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม
ด้านความรับผิดชอบ และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอน ที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนา
กระบวนการ

1. แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ ความหมายของค่านิยม ความแตกต่างของ
ค่านิยมกับคำศัพท์อื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ ข้อสมมุติของทฤษฎี โครงสร้างพื้นฐานของ
ทฤษฎี ตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ความหมายของตัวแปรต่าง ๆ การวัดตัวแปรต่าง ๆ
แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

3. ทฤษฎีค่านิยม ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ ความหมายของค่านิยม ข้อสมมุติพื้นฐานของทฤษฎี
กระบวนการพัฒนาค่านิยม สิ่งซึ่งค่านิยม ลักษณะของผู้ที่มีความไม่กระจ่างในค่านิยม การวัดประเภทพฤติกรรม
ที่เกี่ยวกับค่านิยม การเลือกเรื่องที่จะนำมาให้นักเรียนทำความกระจ่างในค่านิยม หลักการนำกระบวนการทำ
ค่านิยมให้กระจ่างไปใช้ กลวิธีทำค่านิยมให้กระจ่าง การนำกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างไปใช้

4. ทฤษฎีการคงตัวและการเปลี่ยนแปลงของระบบความเชื่อ ประเด็นที่ศึกษา ได้แก่ ธรรมชาติ
ของค่านิยม ความหมายของค่านิยม ข้อสมมุติหลักของทฤษฎี ระบบความเชื่อของบุคคล การดำรงหรือ
เปลี่ยนแปลงค่านิยมในระบบความเชื่อของบุคคล และการวัดค่านิยม

5. แนวทางการเรียนรู้สาร ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ แนวคิดพื้นฐาน ตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การโน้มน้าวใจ ตัวแปรแหล่งการสื่อสาร ตัวแปรสาร ตัวแปรสื่อ และตัวแปรผู้รับสาร

6. แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบประเด็นที่ศึกษาได้แก่ ความหมายของความรับผิดชอบ และ ลักษณะพฤติกรรมที่มุ่ง

7. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการสอน ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ความหมายของ รูปแบบการสอน ลักษณะสำคัญของรูปแบบการสอน กระบวนการพัฒนารูปแบบการสอน และการนำเสนอ รูปแบบการสอน

วิธีการศึกษา รวบรวมหนังสือ เอกสาร บทความ ที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาษาไทย และต่างประเทศ อ่าน สรุปสาระสำคัญและวิเคราะห์หาเหตุผลเชิงทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนากระบวนการ

ขั้นที่ 2 ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร และแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น ประเด็นที่ศึกษาได้แก่ หลักการ จุดหมาย โครงสร้างของหลักสูตร แนวดำเนินการและ หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) แนวทาง การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน การประเมินคุณลักษณะ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ตามระเบียบ ของกระทรวงศึกษาธิการ

วิธีการศึกษา รวบรวมเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และคู่มือการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ในหลักสูตรมัธยมศึกษา ตอนต้น เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษามาอ่าน วิเคราะห์ และสรุปสาระสำคัญที่จะนำมาใช้เป็น พื้นฐานในการพัฒนากระบวนการ

ขั้นที่ 3 กำหนดองค์ประกอบ ของกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของ ไบเซ็นและแรตส์ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. พิจารณาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 และ 2 ทั้งในด้านแนวคิดทฤษฎี หลักสูตร และแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนในปัจจุบัน

2. กำหนดองค์ประกอบของกระบวนการ โดยยึดแนวคิดของจอยส์ และเวลล์ (Joyce and Weil,1986) และทีตนา แซมมณี(มปป.) เป็นแนวทาง เริ่มจากการสรุปแนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน ที่ได้ศึกษาและ วิเคราะห์ไว้ กำหนดเป็นหลักการของกระบวนการ แล้วกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ ได้แก่วัตถุประสงค์ ขอบเขต

และลักษณะของกระบวนการ รวมทั้ง บทบาทของครูกับนักเรียน ขั้นตอนของกระบวนการ รายละเอียดของ การดำเนินการ และการประเมินผลนักเรียน โดยยึดหลักการของกระบวนการเป็นกรอบในการกำหนด

ขั้นที่ 4 ร่างลำดับขั้นตอนของกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์ ดำเนินการโดยนำองค์ประกอบของกระบวนการมาเรียบเรียงแสดงเป็นลำดับขั้นตอนของ การดำเนินการสร้างเสริมค่านิยม โดยแบ่งการดำเนินการเป็นส่วนๆตามแนวทางที่ได้จากการวิเคราะห์ แนวคิดและ ทฤษฎีพื้นฐาน แต่ละส่วนประกอบด้วยหลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนดำเนินการ และสื่ออุปกรณ์ที่ต้องใช้เฉพาะ ส่วนนั้น จัดทำเป็นเอกสารนำเสนอกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาขึ้น

ขั้นที่ 5 จัดทำเอกสารประกอบการนำกระบวนการไปใช้ เอกสารประกอบด้วย หัวข้อต่อไปนี้

1. กระบวนการการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับค่านิยมของนักเรียน

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม เป็นการนำเสนอวิธีการกำหนดพฤติกรรม ที่แสดงถึงค่านิยม

วิธีการจัดทำ ศึกษาแนวทางการศึกษาพฤติกรรม ศึกษาลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึง ความรับผิดชอบ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมประเด็นสำคัญนำเสนอวิธีการตามลำดับขั้น พร้อมกับแสดงตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การศึกษาและเก็บข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือวัด วิธีการสร้างเครื่องมือการวัด และการวิเคราะห์ข้อมูล จากการวัดตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม

วิธีการจัดทำ ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือวัด การวัดและการวิเคราะห์ข้อมูลจาก การวัดตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรม ตามแนวทางทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมประเด็นสำคัญ นำเสนอวิธีการเป็นขั้นตอน พร้อมกับแสดงตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 การศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบค่านิยมของนักเรียน เป็นการนำเสนอ รายละเอียด แนวทางการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบค่านิยมของบุคคล และแนวทางการนำข้อมูลไปใช้

วิธีการจัดทำ ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับระบบค่านิยมของบุคคล แนวทาง การเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบค่านิยม และแนวทางการนำข้อมูลไปใช้ ตามแนวทฤษฎีการคงตัวและการเปลี่ยนแปลง ของระบบความเชื่อ รวบรวมประเด็นสำคัญ นำเสนอวิธีการตามลำดับขั้น พร้อมกับแสดงตัวอย่าง

2. กระบวนการนำข้อมูลพื้นฐานไปใช้เพื่อพัฒนาค่านิยมให้แก่นักเรียน

ส่วนที่ 1 การให้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยม เป็นการนำเสนอผลการสำรวจระบบค่านิยมของนักเรียน การให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียน เกี่ยวกับระบบค่านิยม และเครื่องมือที่ต้องใช้

วิธีการจัดทำ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับระบบค่านิยม การดำรง และการเปลี่ยนแปลงค่านิยม การจัดระบบค่านิยม ตามแนวทฤษฎีการคงตัวและการเปลี่ยนแปลงของระบบความเชื่อ รวบรวมประเด็นสำคัญ เลือกและปรับบางประเด็น นำเสนอวิธีการเป็นขั้นตอน พร้อมกับแสดงตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมโดยช่วยทำความเข้าใจในค่านิยม เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้และขั้นตอนในการทำค่านิยมให้กระจ่าง

วิธีการจัดทำ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจตามแนวการเรียนรู้สารแนวคิดเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวกับพฤติกรรมตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่างตามแนวทฤษฎีค่านิยม วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดเหล่านี้ นำเสนอวิธีการเป็นขั้นตอน พร้อมกับแสดงตัวอย่าง

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม เป็นการนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ ในการส่งเสริมให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมที่เกี่ยวกับค่านิยม

วิธีการจัดทำ ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมให้นักเรียนกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยใช้ระบบคู่สัญญา รวบรวมประเด็นสำคัญ เลือกและปรับบางประเด็น นำเสนอวิธีการเป็นขั้นตอน พร้อมกับแสดงตัวอย่าง

ขั้นที่ 6 จัดทำโครงการสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์

วิธีการจัดทำ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นที่ 1 ถึง ขั้นที่ 5 มาเขียนสรุปเป็นโครงการที่ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้หลักการ วัตถุประสงค์ แนวทางการสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบ สื่ออุปกรณ์ และการประเมินผล

ขั้นที่ 7 ตรวจสอบความเหมาะสมของโครงการสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และปรับปรุงแก้ไข ดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความเหมาะสมของกระบวนการ ในเชิงทฤษฎี ดำเนินการดังนี้

1.1 กำหนดจุดประสงค์ของการประเมิน ซึ่งได้แก่การประเมินความเหมาะสมของเอกสารประกอบการนำกระบวนการไปใช้ โดยพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการ และเอกสารประกอบการนำกระบวนการไปใช้ทุกฉบับ

1.2 สร้างแบบบันทึกความคิดเห็น ให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของกระบวนการและเอกสารประกอบการนำกระบวนการไปใช้ทุกฉบับ

1.3 นำแบบบันทึกความคิดเห็นไปให้ครูผู้สอนหรือควบคุมการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนจำนวน 5 คน อ่านเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษา ทำความเข้าใจและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบบันทึกดังกล่าว

1.4 นำแบบบันทึกความคิดเห็นมาพิจารณา แก้ไขปรับปรุงเป็นแบบบันทึกความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์

1.5 นำโครงการเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบ และเอกสารประกอบการนำกระบวนการไปใช้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คนตรวจสอบด้วยแบบบันทึกความคิดเห็นที่สร้างขึ้น

1.6 นำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบมาวิเคราะห์ และนำข้อเสนอแนะ มาพิจารณาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขโครงการ และเอกสารประกอบการนำกระบวนการไปใช้

2. ตรวจสอบความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติของกระบวนการที่ปรับปรุงแก้ไขหลังจากผ่านการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว โดยนำเฉพาะกระบวนการส่วนที่ 2 คือการนำข้อมูลไปใช้ในการเสริมค่านิยมให้แก่นักเรียนไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 46 คน ของโรงเรียนสาธิตฯ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง ขอความร่วมมือจากครูผู้สอน จำนวน 1 คน เป็นผู้สังเกตการนำกระบวนการไปทดลองใช้ และทำการประเมินผลการทำกิจกรรมในแง่การปฏิบัติได้ตามกระบวนการ ความยากง่ายของกิจกรรม คัดศัพท์ สำนวนภาษาที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ นำข้อมูลที่ได้จากการนำกระบวนการไปทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขส่วนต่าง ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
โดยใช้กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์

ขั้นที่ 1 กำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการดังนี้

1. กำหนดประชากร ประชากรที่ใช้ในการทดลองโครงการในครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา แบบสหศึกษา ที่มีการจัดชั้นเรียนแบบคละในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

2.1 เลือกโรงเรียนที่มีคุณสมบัติตามที่ระบุไว้ในข้อ 1. ด้วยวิธีการจับฉลากมา 1 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย

2.2 นำโครงการสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อเสนอโรงเรียนเพื่อพิจารณา เนื่องจากกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาขึ้นนี้ ต้องมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนก่อน ซึ่งต้องดำเนินการล่วงหน้าก่อนการทดลองใช้กระบวนการส่วนอื่นๆ ผู้วิจัยจึงเลือกนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง โดยเลือกนักเรียนระดับดังกล่าวมา 2 ห้องเรียน ด้วยวิธีการจับฉลาก และจับฉลากอีกครั้งเพื่อจำแนกเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

ขั้นที่ 2 ดำเนินการทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อตามโครงการที่จัดขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. เตรียมเครื่องมือที่ต้องใช้ในการทดลองกระบวนการ

เครื่องมือในการวิจัยนี้สร้างขึ้นโดยใช้พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่ได้จากการวิเคราะห์เป็นแนวทาง รายละเอียดของการวิเคราะห์พฤติกรรมดังกล่าว นำเสนอไว้ในบทที่ 4 หัวข้อผลการทดลองสร้างเสริมค่านิยม ด้านความรับผิดชอบต่อแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการวิเคราะห์พฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อพบว่า มีคุณลักษณะผสมผสานกัน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านพฤติกรรม ประกอบกับในการวิจัยนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบต่อ แก่นักเรียนโดยใช้กระบวนการที่พัฒนาขึ้น และแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานประการหนึ่งของกระบวนการ คือแนวคิดของแรทส์ และคณะ (1966) ถือว่าในการพัฒนาค่านิยมให้แก่บุคคลจะต้องให้ผู้นั้นได้ปฏิบัติตนตามแนวทางที่ตนเลือก ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการที่ผู้ใดจะปฏิบัติตนเช่นนั้นได้ต้องมีความรู้เกี่ยวกับแนวทาง

การปฏิบัติตนนั้นด้วย ผู้วิจัยจึงกำหนดคุณลักษณะด้านความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่แสดงถึงความรับผิดชอบขึ้นเพิ่มเติม โดยกำหนดตามรายละเอียดของพฤติกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างเสริมและตรวจสอบค่านิยมดังกล่าวของนักเรียน กำหนดเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำแนกเป็นคุณลักษณะด้านความรู้ ความรู้สึก และพฤติกรรมแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก โดยคุณลักษณะด้านความรู้ข้อที่ 7 ถึง 51 เป็นส่วนที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นจากพฤติกรรมที่ได้จากการวิเคราะห์ ส่วนคุณลักษณะอื่น ๆ เป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์พฤติกรรม

ผู้วิจัยใช้คุณลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบทั้ง 3 ด้านนี้ เป็นการกรอบในการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ที่ประกอบด้วยแบบทดสอบด้านความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ แบบวัดความรู้สึกต่อการทำหน้าที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ แบบบันทึกและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 แบบทดสอบด้านความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแบบทดสอบนี้มี 51 ข้อ เป็นแบบทดสอบชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก สร้างขึ้นโดยกำหนดเนื้อหาตามคุณลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบ ด้านความรู้ และกำหนดโครงสร้างของแบบทดสอบให้ครอบคลุมคุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย ตามการจำแนกของ กราธไฮล์และคณะ (Kraithwohl and others, 1973) ในระดับรูจำ เข้าใจนำไปใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

แบบทดสอบนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงถ้อยคำภาษา จากนั้นนำแบบทดสอบนี้ไปทดสอบกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารวิทยา จำนวน 74 คน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเที่ยง จากการทดสอบครั้งแรกได้ค่าความเที่ยงที่ระดับ .67 มีแบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำจำนวน 17 ข้อ ผู้วิจัยปรับปรุงถ้อยคำภาษาและข้อความของข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกต่ำ แล้วนำไปทดสอบนักเรียนกลุ่มใหม่โรงเรียนเดิม จำนวน 80 คน โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีระดับสติปัญญาต่างกัน พิจารณาจากผลการเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมาเป็นแนวทาง จากผลการทดสอบนี้คำนวณหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบแต่ละข้อ มีค่าระหว่าง .34 ถึง .41 ค่าอำนาจจำแนกมีค่าระหว่าง .32 ถึง .41

จากนั้นผู้วิจัยคำนวณหาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ โดยใช้วิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ซึ่งคำนวณจากสัดส่วนของนักเรียนที่ตอบถูก และตอบผิดในแต่ละข้อ กับคะแนนรวมของนักเรียนแต่ละคน ได้ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบทั้งฉบับ คือ .7483 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบด้านความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ

N	$\sum X$	$\sum X^2$	n	$\sum pq$	S_x^2	r_x
80	1541	33223	51	11.94	44.80	.7483

1.2 แบบวัดความรู้สึกต่อการทำหน้าที่ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แบบวัดนี้มี 28 ข้อ สร้างขึ้นโดยกำหนดสถานการณ์ และตัวเลือกของคำตอบตามคุณลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบด้านความรู้สึก และครอบคลุมคุณลักษณะด้านจิตพิสัย ตามการจำแนกของกราสไฮล์ และคณะ (Kratwohl and others, 1973) ในระดับยินยอมตอบสนอง เต็มใจที่จะตอบสนอง และผูกมัดในคุณค่า รวมทั้งความรู้สึกทางลบ โดยกำหนดให้ตัวเลือกของคำตอบแต่ละระดับมีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 4 ตามลำดับ และมีคะแนนเป็น 0 สำหรับตัวเลือกที่แสดงความรู้สึกทางลบ

แบบวัดนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยดำเนินการเช่นเดียวกับแบบทดสอบด้านความรู้ จากนั้นนำแบบวัดนี้ไปทดสอบกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเดียวกันที่ใช้ทดสอบแบบทดสอบด้านความรู้ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ จากการทดสอบครั้งแรกพบว่า แบบวัดนี้มีข้อที่ไม่สามารถจำแนกความแตกต่าง ของคะแนนนักเรียนในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและทำได้จำนวน 9 ข้อ ผู้วิจัยปรับปรุงคำภาษาของสถานการณ์และตัวเลือกในแบบวัดแต่ละข้อนี้ แล้วนำแบบวัดนี้ไปทดสอบกับนักเรียนอีกครั้ง โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเดียวกันกับการทดสอบแบบทดสอบด้านความรู้ จากผลการทดสอบนี้พบว่าแบบวัดทุกข้อสามารถจำแนกความแตกต่างของคะแนนแบบวัดแต่ละข้อ ของนักเรียนในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงและทำได้ โดยค่ามัธยฐานของนักเรียนในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงมีค่าระหว่าง 2.88 ถึง 3.18 ของนักเรียนในกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำมีค่าระหว่าง 1.09 ถึง 1.18

จากนั้นผู้วิจัยคำนวณค่าความเที่ยงของแบบวัด โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ซึ่งคำนวณจากคะแนนรวมของนักเรียนแต่ละคนที่ได้จากการตอบแบบวัด และคะแนนรวมของนักเรียนทุกคนที่ตอบแบบวัดแต่ละข้อ ได้ค่าความเที่ยงของแบบวัดทั้งฉบับ คือ .9775 แสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าความเที่ยงของแบบวัดความรู้สึกรู้สึกต่อการทำหน้าที่ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบ

N	$\sum s_i^2$	s_i^2	n	α
80	23.21	385.947	26	.9775

S^2_1 คือ คะแนนความแปรปรวนรายข้อ

S^2_2 คือ คะแนนความแปรปรวนของแบบวัดทั้งฉบับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเกณฑ์ (criterion related validity) ของแบบวัดนี้ ด้วยการนำแบบวัดไปทดสอบกับนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกจากครูผู้สอนจำนวน 3 คน ว่าเป็นผู้มีความรับผิดชอบสูงและต่ำ จำนวนกลุ่มละ 20 คน โดยมีเกณฑ์ที่ครูใช้คัดเลือกนักเรียน คือ นักเรียนที่มีความรับผิดชอบสูงจะต้องเป็นผู้ที่ครูทั้งสามคนมีความเห็นตรงกันว่า เป็นนักเรียนที่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย ทำการศึกษาเล่าเรียน และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ ทำด้วยความตั้งใจ ทำอย่างต่อเนื่องจนงานเสร็จ และยอมรับผลการกระทำของตน ส่วนนักเรียนที่มีความรับผิดชอบต่ำจะคัดเลือกจากนักเรียนที่ครูทั้งสามคนมีความเห็นตรงกันว่าเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเหล่านี้ต่ำ

จากผลการทดสอบพบว่าแบบวัดนี้สามารถจำแนกความแตกต่างของคะแนนนักเรียนในกลุ่มที่มีความรับผิดชอบสูงและต่ำไปได้ โดยค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนนักเรียนในกลุ่มที่มีความรับผิดชอบสูงคือ 71.65 ของนักเรียนในกลุ่มที่มีความรับผิดชอบต่ำคือ 37.20 แสดงรายละเอียดของค่ามัธยิมเลขคณิตและการทดสอบความแตกต่างของค่าดังกล่าวในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่ามัธยิมเลขคณิต และการทดสอบความแตกต่างของค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้จากการตอบแบบวัดทั้งฉบับ ของนักเรียนในกลุ่มที่มีความรับผิดชอบสูงและต่ำ

ค่ามัธยิมเลขคณิต		
นักเรียนกลุ่มที่มีความรับผิดชอบสูง	นักเรียนกลุ่มที่มีความรับผิดชอบต่ำ	t
71.65	37.20	79.21***

1.3 แบบบันทึกและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน แบบบันทึกและประเมินพฤติกรรมนี้มี 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน (สำหรับครู) ชุดที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่กระจำลงในค่านิยม ชุดที่ 3 แบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน (สำหรับนักเรียน) รายละเอียดการทดสอบคุณภาพของแบบบันทึกและประเมินพฤติกรรมดังกล่าวมีดังนี้

1.3.1 ชุดที่ 1 แบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน (สำหรับครู)

แบบบันทึกนี้ ใช้สำหรับครูบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนเฉพาะพฤติกรรมที่ครูสามารถสังเกตเห็นได้ในชั้นเรียน และเป็นพฤติกรรมที่ เมื่อเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้นแล้วจะคงลักษณะเช่นนี้ตลอดการสังเกต แบบบันทึกนี้มี 12 ข้อ สร้างขึ้นโดยกำหนดข้อความสอบถามพฤติกรรม และเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ตามคุณลักษณะที่แสดงถึงความรับผิดชอบด้านพฤติกรรม โดยข้อที่ 1, 5, 9 และ 11 เป็นข้อความสอบถามเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม และข้อที่ 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10 และ 12 เป็นข้อความสอบถามการเกิดพฤติกรรม ครูจะต้องบันทึกจำนวนครั้ง ของการเกิดเหตุการณ์ และพฤติกรรมดังกล่าวของนักเรียนแต่ละคนลงในช่องว่างที่กำหนดให้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลดังกล่าวมาคำนวณค่าร้อยละของการเกิดพฤติกรรม โดยใช้สูตร

$$\text{ค่าร้อยละของการเกิดพฤติกรรมที่สอบถาม} = \frac{\text{จำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรมที่สอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม}}$$

จากนั้นจึงนำค่าร้อยละที่คำนวณได้มาเทียบกับเกณฑ์ประเมินระดับการเกิดพฤติกรรมซึ่งประกอบด้วย
มากที่สุด หมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกี่ครั้งก็ตาม
นักเรียนจะมีพฤติกรรมที่สอบถามเกิดขึ้นมากกว่าร้อยละ 80

มาก หมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกี่ครั้งก็ตาม
นักเรียนจะมีพฤติกรรมที่สอบถามเกิดขึ้นมากกว่าร้อยละ 60 แต่ไม่เกินร้อยละ 80

ปานกลาง หมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกี่ครั้งก็ตาม
นักเรียนจะมีพฤติกรรมที่สอบถามที่เกิดขึ้นมากกว่าร้อยละ 40 แต่ไม่เกินร้อยละ 60

น้อย หมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกี่ครั้งก็ตาม
นักเรียนจะมีพฤติกรรมที่สอบถามที่เกิดขึ้นมากกว่าร้อยละ 20 แต่ไม่เกินร้อยละ 40

น้อยที่สุด หมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมกี่ครั้งก็ตาม
นักเรียนจะมีพฤติกรรมที่สอบถามที่เกิดขึ้นไม่เกินร้อยละ 20

ไม่เกิด หมายถึง เมื่อมีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก็ครั้งก็ตาม นักเรียนจะไม่มีพฤติกรรมที่สอบถามเกิดขึ้น

ไม่มีเหตุการณ์ หมายถึง ไม่มีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม

ผู้วิจัยกำหนดคะแนนสำหรับระดับการเกิดพฤติกรรมเป็น 0 ถึง 5 เริ่มจากไม่เกิดพฤติกรรม จนถึงเกิดในระดับมากที่สุด ถ้าไม่มีเหตุการณ์เกิดขึ้นจะไม่นำมาคิดคำนวณ

แบบบันทึกชุดนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ตรวจสอบข้อความสอบถามเกี่ยวกับเหตุการณ์และพฤติกรรมดังกล่าว ว่ามีความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบหรือไม่ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงถ้อยคำภาษาและรายละเอียดของข้อความสอบถามดังกล่าว

1.3.2 ชุดที่ 2 แบบประเมินพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่กระฉับในค่านิยม แบบประเมินนี้ ใช้สำหรับนักเรียนประเมินตนเองว่ามีพฤติกรรมดังกล่าวเกิดขึ้นกับตนเองเพียงใด พฤติกรรมเหล่านี้เป็นส่วนที่เป็นพฤติกรรมภายในผสมผสานอยู่ หรือเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง ซึ่งไม่สามารถสังเกตในช่วงเวลาเดียวได้ แบบประเมินนี้มี 8 ข้อ สร้างขึ้นตามแนวคิดของแรทส์และคณะ (Rath and others 1966) ที่กำหนดลักษณะ 8 ประการของผู้ที่มีความสับสนในค่านิยม ประกอบด้วย ความเฉยเมย ความจับจด ความลังเลใจ ความไม่คงเส้นคงวา การเปลี่ยนแปลงได้ง่าย การคล้อยตามเกินกว่าเหตุ ความขัดแย้งกับคนอื่น และการแสดงบทบาท เรียงลำดับจากข้อ 1 ถึงข้อ 8 แต่ละข้อจะบรรยายละเอียดของลักษณะดังกล่าวไว้ด้วย และระบุความถี่ของการเกิดพฤติกรรม หรือลักษณะเหล่านั้น สำหรับนักเรียนเลือกคำตอบ เริ่มตั้งแต่ไม่มีพฤติกรรมเกิดขึ้นเลย จนถึงมีพฤติกรรมเกิดขึ้นชั่วโมงละหลายครั้ง มีคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 9

แบบประเมินชุดนี้ ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ตรวจสอบข้อความบรรยายละเอียดของพฤติกรรมดังกล่าว ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงถ้อยคำภาษา จากนั้นนำแบบประเมินนี้ไปให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตวิทยา จำนวน 44 คน อ่านทำความเข้าใจและทดลองใช้แบบประเมินนี้ ประเมินตนเอง 2 ครั้ง แต่ละครั้ง เว้นระยะห่าง 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยนำคะแนนระดับการเกิดพฤติกรรมที่ได้จากการทดลองทั้ง 2 ครั้ง ดังกล่าวมาคำนวณหาค่าความเที่ยง ได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .7949**

1.3.3 ชุดที่ 3 แบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง (สำหรับนักเรียน) แบบบันทึกนี้ใช้สำหรับนักเรียนบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเอง พฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมภายใน หรือเป็นพฤติกรรมภายนอกที่เกิดขึ้นนอกชั้นเรียน แบบบันทึกนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับแบบบันทึกชุดที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย โดยแบบบันทึกข้อที่ 1 ถึง 4 เป็นข้อความสอบถามเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ข้อที่ 1.1,2.1 ถึง 2.13,3.1 และ 4.1 เป็นข้อความสอบถามการเกิด

พฤติกรรม ตอนที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน โดยแบบบันทึกข้อที่ 1 ถึง 7 เป็นข้อความสอบถามเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ข้อที่ 1.1 ,2.1 ถึง 2.3,3.1 ถึง 3.7,4.1,5.1 ถึง 5.2 ,6.1 และ 7.1 เป็นข้อความสอบถามการเกิดพฤติกรรม ตอนที่ 3 เป็นเรื่องเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้อื่น โดยแบบบันทึกข้อที่ 1 ถึง 9 เป็นข้อความสอบถามเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม ข้อที่ 1.1 ถึง 1.3,2.1,3.1 ถึง 3.2,4.1 ถึง 4.2,5.1 ถึง 5.7,6.1 ถึง 6.2,7.1,8.1 และ 9.1 เป็นข้อความสอบถามการเกิดพฤติกรรม

แบบบันทึกชุดนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาเช่นเดียวกับแบบบันทึกชุดที่ 1 ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่ได้จากการตรวจสอบดังกล่าวมาใช้ปรับปรุงถ้อยคำภาษา

2. การทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์

การทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบด้วยกระบวนการที่พัฒนาขึ้นนี้ ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Non - Equivalent Control Group, Pretest - Posttest Design แบ่งการดำเนินการเป็น 2 แบบคือ

2.1 กลุ่มควบคุมมีนักเรียน 45 คน ดำเนินการโดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้นเพียงอย่างเดียว

2.2. กลุ่มทดลองมีนักเรียน 43 คน ดำเนินการโดยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่โรงเรียนจัดขึ้นควบคู่กับการเข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์ซึ่งประกอบด้วย

กระบวนการขั้นที่ 1 กระบวนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับค่านิยมของนักเรียน กระบวนการนี้มี 3 ส่วน คือ การวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม การศึกษาและเก็บข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม และการศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบค่านิยมของนักเรียน

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม ดำเนินการดังนี้

1. รวบรวมลักษณะพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยมด้านความรับผิดชอบจากเอกสารต่าง ๆ

2. ปรับข้อความระบุลักษณะพฤติกรรมเหล่านั้นให้อยู่ในรูปของการกระทำเดียว และให้มีความเป็นรูปธรรมมากที่สุด เพื่อความสะดวกในการวัดพฤติกรรม

3. จัดกลุ่มการกระทำที่เหมือนกันเข้าอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เขียนสรุปเป็น 1 การกระทำเดียว

4. รวบรวมการกระทำเหล่านี้ไปให้ครูผู้สอนวิชาต่างๆ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 20 คน พิจารณาว่าเป็นการกระทำที่สอดคล้องกับค่านิยม ด้านความรับผิดชอบภายในกรอบของวิชาที่ตนสอน หรือไม่ เลือกการกระทำที่มีผู้ระบุว่าสอดคล้องกับค่านิยมนั้นตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปมาใช้

5. นำการกระทำที่รวบรวมและคัดเลือกไว้ จากข้อ 4 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 คน พิจารณาในแง่ของความสอดคล้องและความครอบคลุมกับขอบเขตของค่านิยม

6. นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาปรับปรุงรายการของการกระทำเหล่านั้น แล้วปรับข้อความระบุการกระทำให้เป็นข้อความบอกเล่า

การวิเคราะห์พฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม นี้ต้องดำเนินการล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษาในการวิจัยนี้ดำเนินการระหว่าง เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม พ.ศ. 2539

ส่วนที่ 2 การศึกษาและเก็บข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยมดำเนินการดังนี้

1. สำรวจความเชื่อขั้นต้นเกี่ยวกับผลของการกระทำ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุม เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยม โดยนำแบบสำรวจความเชื่อเกี่ยวกับการทำพฤติกรรมดังกล่าวไปสอบถามนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตฯ จำนวน 45 คน

2. นำความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำมาจัดกลุ่มความเชื่อที่มีความหมายใกล้เคียงกัน เลือกค่าที่เป็นตัวแทนของกลุ่มความเชื่อ หาความถี่โดยเรียงลำดับจากความถี่สูงสุดไปหาต่ำสุด หาความถี่สะสม ร้อยละของความถี่ และร้อยละของความถี่สะสม คัดเลือกข้อความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผลของการกระทำโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 75 นำไปสร้างข้อความสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำและการประเมินผลการกระทำ

3. นำความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงที่มีอิทธิพลต่อการทำพฤติกรรม มาคัดเลือกกลุ่มอ้างอิงเด่นชัด โดยดำเนินการเช่นเดียวกับการคัดเลือกความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผลของการกระทำ แล้วนำไปสร้างข้อความสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

4. นำความเชื่อเกี่ยวกับปัจจัยควบคุมในแต่ละพฤติกรรมมาคัดเลือกปัจจัยเด่นชัด ที่เกี่ยวกับการสนับสนุนหรือขัดขวางการทำพฤติกรรมนั้น ๆ โดยดำเนินการเช่นเดียวกับการคัดเลือกความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผลของการกระทำ แล้วนำไปสร้างข้อความสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมและการรับรู้การควบคุม

5. นำคำคุณศัพท์แสดงความรู้สึกที่มีต่อการทำพฤติกรรม ที่แสดงถึงความรับผิดชอบมาสร้างเป็นข้อความสำรวจความรู้สึกต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงถึงความรับผิดชอบ แล้วนำไป

ทดลองใช้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสารวิทยา จำนวน 47 คน นำข้อมูลที่ได้มาตรวจให้คะแนนและตัดข้อกระทงโดยพิจารณาจากค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อ กับคะแนนรวมของข้ออื่น ๆ ในแบบสำรวจ (corrected item-total correlation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/Po+ แล้วนำข้อกระทงที่ตัดได้ไปสร้างข้อความสอบถามเจตคติทางตรง

6. สร้างแบบวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง แบบวัดการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมทางตรง และแบบวัดเจตนาเชิงพฤติกรรม

7. นำแบบวัดซึ่งประกอบด้วยข้อความสอบถามต่างๆ ข้างต้นไปใช้ในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยมด้านความรับผิดชอบ แต่ละพฤติกรรมดำเนินการ 2 ครั้ง คือ

ครั้งที่ 1 นำแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อความสอบถามความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ การประเมินผลของการกระทำ เจตคติทางตรง ความเชื่อเกี่ยวกับทักษะของกลุ่มอ้างอิง แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง ความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุม การรับรู้การควบคุม การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมทางตรง และเจตนาเชิงพฤติกรรม ของแต่ละพฤติกรรมไปให้นักเรียนในกลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการที่พัฒนาขึ้น จำนวน 43 คน ตอบแบบวัดเหล่านี้

ครั้งที่ 2 นำแบบบันทึกพฤติกรรมที่แสดงถึงค่านิยมด้านความรับผิดชอบไปให้นักเรียน และครูประจำชั้นของนักเรียนกลุ่มดังกล่าวตอบแสดงความคิดเห็น และบันทึกพฤติกรรมเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ นับจากนักเรียนได้ตอบแบบวัด ในครั้งที่ 1

8. นำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดต่าง ๆ และแบบบันทึกพฤติกรรมเหล่านี้มาวิเคราะห์ โดยดำเนินการดังนี้

8.1 หากค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่าง ผลรวมของผลคูณของคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำและคะแนนการประเมินผลของการกระทำ กับคะแนน เจตคติทางตรง

8.2 หากค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่าง ผลรวมของผลคูณของคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับทักษะของกลุ่มอ้างอิงและคะแนนแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับคะแนนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง

8.3 หากค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่าง ผลรวมของผลคูณของคะแนนความเชื่อเกี่ยวกับการควบคุมและคะแนนการรับรู้การควบคุม กับคะแนนการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมทางตรง

8.4 หากค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ระหว่าง คะแนนเจตคติทางตรงกับคะแนนเจตนาเชิงพฤติกรรม คะแนนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงกับคะแนนเจตนาเชิงพฤติกรรม คะแนน

การรับรู้การควบคุมพฤติกรรมทางตรงกับคะแนนเจตนาเชิงพฤติกรรม และคะแนนเจตนาเชิงพฤติกรรม กับคะแนนพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ

8.5 นำคะแนนเจตคติทางตรง คะแนนการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง คะแนนการรับรู้การควบคุมพฤติกรรมทางตรง ไปสร้างสมการถดถอยพหุคูณไปยังคะแนนเจตนาเชิงพฤติกรรม จะได้ค่าน้ำหนัก (β_1 , β_2 และ β_3) เป็นตัวถ่วงคะแนนจากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ กับได้ค่าสหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ซึ่งจะทำให้ทราบว่าในแต่ละพฤติกรรมมีปัจจัยใดบ้างที่สามารถพยากรณ์เจตนาเชิงพฤติกรรมได้มากน้อยกว่ากันโดยดูจากค่า β_1 , β_2 และ β_3

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงถึงค่านิยมนี้ ดำเนินการล่วงหน้าอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา ในการวิจัยนี้ดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540

ส่วนที่ 3 การศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบค่านิยมของนักเรียน
ดำเนินการดังนี้

1. สร้างแบบสำรวจค่านิยม โดยปรับจากแบบสำรวจค่านิยมด้านวิถีปฏิบัติของ สุนทรี โคมิน และ สนิท สมัครการ (2522) ด้วยการนำรายการค่านิยมจากแบบสำรวจดังกล่าวแต่ละค่านิยมมาสร้างเป็นแบบสำรวจ ที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนการประมาณค่า ซึ่งประกอบด้วยข้อความเกี่ยวกับค่านิยมต่าง ๆ ให้นักเรียนพิจารณาเลือก ว่านักเรียนได้ยึดถือแต่ละค่านิยมเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในระดับใด

2. นำแบบสำรวจค่านิยมที่สร้างขึ้นให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมกิจกรรมตามกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมที่พัฒนาขึ้นจำนวน 43 คน และนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกว่าเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูงและต่ำจำนวนกลุ่มละ 20 คน ตอบแบบสำรวจนี้ นำข้อมูลที่รวบรวมได้มากหาค่ามัธยเทศของค่านิยมแต่ละค่านิยม จัดทำตารางเปรียบเทียบค่ามัธยเทศของค่านิยมเหล่านั้น เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการ ขั้นต่อไป

การศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับระบบค่านิยมของนักเรียนนี้ ดำเนินการล่วงหน้าก่อนนำข้อมูลไปใช้อย่างน้อย 2 สัปดาห์ ในการวิจัยนี้ดำเนินการในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการขั้นที่ 1 แล้ว ทำการวัดและประเมินพื้นฐานของนักเรียน ทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนการทดลอง ดำเนินการดังนี้

1. นำแบบทดสอบด้านความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อทดสอบนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แล้วคำนวณหาค่ามัธยเทศของนักเรียนในแต่ละกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างของค่ามัธยเทศดังกล่าวด้วย t - test

2. นำแบบวัดความรู้สึกต่อหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ ไปทดสอบนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แล้วคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนนักเรียนในแต่ละกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตดังกล่าวด้วย t - test

3. บันทึกและประเมินพฤติกรรมของนักเรียน ดำเนินการดังนี้

3.1 นำแบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน ชุดที่ 1 ไปให้ครูผู้สอนนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 3 คน บันทึกเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม และบันทึกการเกิดพฤติกรรมที่สอบถามของนักเรียนแต่ละคน ภายในช่วงเวลา 1 สัปดาห์ และบันทึกทั้งหมด 4 ครั้ง แล้วผู้วิจัยนำผลการบันทึกของครูแต่ละคนมารวมกัน โดยรวมจำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม และรวมจำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคน นำมาคำนวณค่าร้อยละของการเกิดพฤติกรรม แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ประเมินระดับการเกิดพฤติกรรม ดังรายละเอียดที่นำเสนอไว้แล้วในขั้นเตรียมเครื่องมือที่ต้องใช้ในการทดลองกระบวนการ ผู้วิจัยนำคะแนนระดับการเกิดพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มมาคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต และทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตดังกล่าวด้วย t - test

3.2 นำแบบประเมินพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่กระจำลงในค่านิยม ชุดที่ 2 ไปให้นักเรียนพิจารณาและประเมินว่า มีพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นกับตนบ่อยครั้งเพียงใด ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบประเมินของนักเรียนทุกคนในแต่ละกลุ่มมาคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต และทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตดังกล่าวด้วย t - test

3.3 นำแบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียน ชุดที่ 3 ไปให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม บันทึกเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม และบันทึกการเกิดพฤติกรรมที่สอบถาม ภายในช่วงเวลา 1 สัปดาห์และบันทึกทั้งหมด 4 ครั้ง ผู้วิจัยนำจำนวนครั้งของเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดพฤติกรรม จำนวนครั้งของการเกิดพฤติกรรม มาคำนวณค่าร้อยละของการเกิดพฤติกรรม แล้วนำมาเทียบกับเกณฑ์ประเมินระดับการเกิดพฤติกรรมเช่นเดียวกับการดำเนินการในแบบบันทึกพฤติกรรมชุดที่ 1 จากนั้นนำคะแนนระดับการเกิดพฤติกรรมของนักเรียนทุกคนในแต่ละกลุ่ม มาคำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต และทดสอบความแตกต่างของค่ามัชฌิมเลขคณิตดังกล่าวด้วย t - test

เนื่องจากแบบบันทึกพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนชุดที่ 1 และชุดที่ 3 เป็นทั้งเครื่องมือในการวิจัย และเป็นเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการสร้างเสริมค่านิยมด้วย ผู้วิจัยจึงนำเสนอตัวอย่างการใช้เครื่องมือนี้ ไว้ในคู่มือการใช้กระบวนการ แสดงรายละเอียดในภาคผนวก ข

กระบวนการขั้นที่ 2 การนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาค่านิยมให้แก่นักเรียน
กระบวนการนี้มี 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การให้ความรู้เกี่ยวกับค่านิยม ดำเนินการดังนี้

1. ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับค่านิยม โดยมุ่งไปที่ความหมาย ความสำคัญของค่านิยม และระบบค่านิยมของบุคคลอย่างกว้าง ๆ
 2. ครูคิดแบบสำรวจค่านิยม ที่นักเรียนทำไว้แล้ว คินให้แก่นักเรียนแต่ละคน พร้อมกับแสดงตารางเปรียบเทียบค่ามัธยฐานเลขคณิต ของแต่ละค่านิยมของนักเรียน และชี้ให้เห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากที่สุดเพียงใด และให้ความสำคัญกับค่านิยมใดมากกว่าความรับผิดชอบ ค่านิยมที่ให้ความสำคัญมากกว่านั้นเป็นค่านิยม ที่มุ่งเน้นไปที่ความสามารถส่วนบุคคลหรือมุ่งเน้นด้านสังคม ถ้านักเรียนให้ความสำคัญกับค่านิยมที่มุ่งเน้นความสามารถส่วนบุคคลมากกว่า ดีความให้นักเรียนฟังว่าอาจแสดงให้เห็นว่านักเรียน ดำเนินถึงตนเองมากกว่าผู้อื่น และดีความตรงกันข้าม ถ้านักเรียนให้ความสำคัญกับค่านิยมด้านความรับผิดชอบมากกว่า ด้านความสามารถส่วนบุคคล
 3. ให้นักเรียนเปรียบเทียบการจัดระบบค่านิยมของตน กับของนักเรียนที่มีความรับผิดชอบสูงและต่ำในตาราง แล้วอภิปรายแสดงความคิดเห็น
 4. ครูสรุปปิดการอภิปราย
- การให้ความรู้เกี่ยวกับระบบค่านิยมของเรื่องนี้ ดำเนินการในช่วงสองสัปดาห์แรกของการจัดกิจกรรมตามกระบวนการนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาค่านิยมให้แก่นักเรียน

ส่วนที่ 2 การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับค่านิยมโดยช่วยแก้ปัญหาความกระจำงในค่านิยมดำเนินการดังนี้

1. เตรียมสื่อข้อมูลข่าวสารให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานปัจจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
2. เสนอสื่อข้อมูลข่าวสารให้แก่ นักเรียน
3. ให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อข้อมูลข่าวสาร
4. ให้นักเรียนช่วยกันบอกแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องที่น่าเสนอ ในสื่อข้อมูลข่าวสาร ทั้งแนวปฏิบัติตามที่ระบุในสื่อและตามความคิดของนักเรียน
5. ให้นักเรียนคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นของแนวปฏิบัติแต่ละแนวทางที่นักเรียนช่วยกันบอกในแง่ผลต่อตนเอง ต่อกลุ่มพวกเขาของตน หรือต่อสังคม
6. จากแนวปฏิบัติต่างๆ และการคาดคะเนถึงผลที่จะเกิดขึ้นของแต่ละแนวทาง ให้นักเรียนเลือกแนวปฏิบัติสำหรับตนเอง 1 แนวทางและระบุเหตุผล
7. แบ่งกลุ่มอภิปรายเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ตนเลือก เพื่อพิจารณาถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากแนวปฏิบัติที่สมาชิกในกลุ่มแต่ละคนเสนอ รวบรวมเป็นแนวปฏิบัติของกลุ่มพร้อมกับระบุ

เหตุผล แล้วแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเสนอรายงานเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของกลุ่ม และให้สมาชิกกลุ่มอื่น ๆ แสดงความคิดเห็น

8. ยืนยันทางเลือก ให้นักเรียนตัดสินใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติของตน อีกครั้งหนึ่ง หลังจากได้ข้อมูลป้อนกลับจาก การอภิปรายว่าจะยืนยันตามแนวทางเดิมหรือเปลี่ยนแนวทางใหม่ พร้อมทั้งระบุเหตุผล

ส่วนที่ 3 การส่งเสริมพฤติกรรมแสดงค่านิยม ดำเนินการดังนี้

1. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะนำทางเลือกที่นักเรียนเลือกไว้ไปสู่การปฏิบัติ

ให้นักเรียนวางแผนการปฏิบัติที่แสดงถึงค่านิยม ด้านความรับผิดชอบ โดยกำหนดขั้นตอน วิธีการปฏิบัติ ระบุสถานที่ ระยะเวลา วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ และการประเมินผลการปฏิบัติ

3. นักเรียนแต่ละคนทำสัญญากับครูว่า ตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ นั้น ตนจะต้องทำอะไรบ้าง

4. ให้นักเรียนทุกคนปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่ร่วมกันกำหนดไว้ แล้วบันทึกการปฏิบัติลงในแบบบันทึก และนำเสนอครู

5. ครูประเมินผลการปฏิบัติ โดยบันทึกลงในแบบบันทึกของนักเรียน พร้อมกับให้คำแนะนำเพิ่มเติม และนำแบบบันทึกนั้นส่งคืนนักเรียน

6. นักเรียนรับแบบบันทึกของตน กลับคืนมาจากครูอ่านผลการประเมิน และคำแนะนำของครู แล้วปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติของตน

รายละเอียดและตัวอย่างการดำเนินการ พร้อมทั้งตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ ในกระบวนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับค่านิยมของนักเรียน แสดงไว้ในคู่มือการใช้กระบวนการ

รายละเอียดของการดำเนินการตามกระบวนการนำข้อมูลไปใช้เพื่อพัฒนาค่านิยม ให้แก่นักเรียนทุกส่วนแสดงไว้ในแผนการจัดกิจกรรม

ขั้นที่ 3 ศึกษาผลการทดลองสร้างเสริมค่านิยมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการสร้างเสริม ค่านิยมที่พัฒนาตามแนวคิดของไอเซ็นและแรทส์ ดำเนินการโดย เมื่อสิ้นสุดการทดลองใช้กระบวนการแล้วผู้วิจัย นำเครื่องมือในการวิจัยไปทดสอบกับนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มอีกครั้ง และนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาดำเนินการ ดังนี้

1. เปรียบเทียบค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบหลังการทดลองของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ทดสอบด้วย t - test
2. เปรียบเทียบค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนความรู้สึกต่อการทำหน้าที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบหลังการทดลองของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ทดสอบด้วย t - test
3. เปรียบเทียบค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบหลังการทดลองของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ทดสอบด้วย t - test
4. เปรียบเทียบค่ามัธยิมเลขคณิตของคะแนนพฤติกรรมที่แสดงถึงความไม่กระฉ่างในค่านิยมหลังการทดลองของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ทดสอบด้วย t - test



สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย